

Brief van Hof ter Saksen

Beste,

In deze donkere dagen is het hartverwarmend je te schrijven over wat ik gevonden heb. Op zoek naar een kookboek in een Antwerps antiquariaat kocht ik 'Het spaarzame keukenboek' door Cauderlier uit 1900. Thuis gekomen bekeek ik het eens nauwkeuriger en bemerkte ik op een van de schutbladen een opdracht: "Voor mijne liefste Camélia, Remond". Wie zou die liefste Camélia wel geweest zijn? Een keukenmeid bij de bourgeoisie of een eenvoudige huisvrouw, want de voorrede luidt: "Het Spaarzame Keukenboek is voor alle fortuinen bestemd, voor alle personen die eene goede gezonde keuken willen maken, zonder te diep in de beurs te gaan."

Onmiddellijk viel me de roman van A. Dumas te binnen (zoon van... je weet wel de drie musketiers): La Dame aux Camélias. Een aanrader voor wie van 19° eeuws drama houdt: op het kerkhof van Montmartre ligt het graf van Marguerite Gautier bedekt met witte camelia's. Die worden geregeld ververst door de tuinier van het kerkhof, in opdracht van ... (Voor muziekliefhebbers: de opera La Traviata van Verdi is hierop gebaseerd met Violetta Valery als Marguerite, nog een bloem van een vrouw).

Voor een tuinier als ik is het de logica te gaan mijmeren over "onze" camelia's. Op het Hof ter Saksen hebben we meerdere variëteiten van *Camellia japonica* in perk V rechts achter de orangerie. Vroeger werden ze beschouwd als vorstgevoelig en werden zij dus als kuitplant gekweekt in de orangerie. Tegen het eind van de 18° eeuw en in de eerste helft van de 19° eeuw was ze daarom zeer populair bij welstellenden die zich een verwarmde serre of orangerie konden permitteren. Maar nu zijn er duizenden cultivars en hybriden die winterhard zijn tot -10 ° C. Ze vereisen een lichtzure organische grond die doorlatend is. Als standplaats verkiezen ze halfschaduw. Ze hebben verder de pest aan morgenzon, vooral in de winter omdat dan de bloemknoppen te vlug ontdooien. De camelia maakt bloemknoppen in het jaar voor de bloei en ze bloeien heel vroeg in het volgend jaar, soms al in februari. Door de plotselinge hoge temperaturen en een lage luchtvochtigheid vallen de knoppen spontaan af. Ze houden n.l. van een gelijkmatige opbouw van temperatuur. De kleuren van de bloemen gaan van wit over roze naar rood, alhoewel er nu ook gele bloemen gekweekt worden. Sommige mensen vinden camelia's maar niets: het is een vormloze ijle struik en de bladeren krijgen bruine randen of de bloembotten vallen af. Vanop afstand gezien is het een aantrekkelijk gekleurde struik. Maar dichtbij blijken de bloemen verfrommelde kleurproppen. Ik zou zeggen: love it or leave it.

Waar komt onze liefste vandaan? Zoals de drie koningen kwamen ze uit het Oosten. In 1698 liet de Engelse arts van de Oostindische Compagnie, John Cuninghame, Chinese planten naar huis sturen. Later volgden Franse zendelingen zijn voorbeeld. In andere niet-Engelse bronnen vinden we dan weer dat het de Duitse arts Engelbert Kaempfer was die in opdracht van de Hollandse Oostindische Compagnie in Japan de camelia ontdekte. En dan is er nog Linnaeus die deze plant noemde naar de Boheemse jezuïet Georg Joseph Kamel, geboren in 1661. Die volgde de gewoonte van zijn tijd en latiniseerde zijn naam tot Georgius Josephus Camellus. Hij voerde de plant in Europa in vanuit Japan. Zo hebben we er dus drie die de eer opeisen de camelia naar Europa gebracht te hebben. Maar voor 1600 waren er al Portugezen die *Camellia japonica* naar Portugal brachten!

Camellia sinensis, een andere soort, is de struik waaraan we onze dagelijkse thee te danken hebben. In het oorsprongsgebied – waarschijnlijk de immergroene bossen van Zuid-China of Noord-Indië – is het een bladhoudende struik of kleine boom met stijve puntige en glanzende bladeren.

Breng dus ook deze winter eens een bezoek aan ter Saksen en zoek de camelia's eens op. Thuis gekomen kan je je dan verwarmen aan een hartige kop 'Camellia sinensis' en een duik nemen in het leven van La Dame aux Camélias.

Simon